

Чмуневич Р.Ю.

студент;

Борцевич П.С.

кандидат юридичних наук, доцент

Національна академія внутрішніх справ

ПРАВОВИЙ СТАТУС СВІДКА В ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ

Однією з основних засад зовнішньої політики визначено забезпечення інтеграції нашої держави до європейського політичного, економічного, правового простору з метою набуття членства в Європейському Союзі [4]. Тому, Україна, котра проголосила свою незалежність і стала на шлях демократичних перетворень, і побудови правового суспільства, потребує фундаментальних змін в правовому аспекті, саме тому, на даний час, в Україні проводиться низка реформ, однією із яких є судова реформа.

У зв'язку з цим Верховна Рада України прийняла Закон України «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів» від 03.10.2017 р. № 2147-VIII, яким було внесено зміни щодо засобів доказування зокрема і в господарському судочинстві, запровадивши інститут свідків.

Оскільки в попередній редакції Господарського процесуального кодексу України свідок, як учасник судового процесу, не був передбачений, то це є своєрідною новелою в господарському судочинстві. Одним із головних завдань є дослідження правового статусу свідків та їх участі під час вирішення спорів господарськими судами.

Визначення поняття, відображене в ч. 1 ст. 66 ГПК України, вказує на те, що свідком може бути будь-яка дієздатна фізична особа, якій відомі будь-які обставини, що стосуються справи.

Свідок наділений процесуальними правами та процесуальними обов'язками. До процесуальних прав свідка належать: право давати показання рідною мовою або мовою, якою він володіє, користуватися письмовими записами, відмовитися від давання показань у випадках, встановлених законом, а також право на компенсацію витрат, пов'язаних з викликом до суду [2].

Особа не несе відповідальності за відмову давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів, коло яких визначається законом [1]. Дане конституційне положення знайшло своє

відображення в ч. 1 ст. 68 ГПК України, свідок має право відмовитися від давання показань щодо себе, членів сім'ї чи близьких, які можуть тягнути юридичну відповідальність. Свідок, який з'явився на вимогу суду та відмовляється давати показання, зобов'язаний повідомити причини відмови.

До процесуальних обов'язків свідка належить його зобов'язання з'явитися до суду за його викликом у визначений час і дати правдиві показання про відомі йому обставини. Передбачена можливість участі свідка у режимі відеоконференції у разі відсутності заперечень учасників справи, та незалежно від заперечень учасників справи, якщо свідок не може з'явитися до суду через хворобу, похилий вік, інвалідність або з інших поважних причин.

Із появою нового учасника судового процесу були внесені зміни до Глави 5. Докази та доказування. Відповідно ч. 1 ст. 73 ГПК України, відтепер доданий засіб доказування, такий як показання свідків. Відповідно до ч. 1 ст. 87 ГПК України, Показання свідка – це повідомлення про відомі йому обставини, які мають значення для справи.

На відміну від кримінального процесу, в якому допустиме показання з чужих слів, тобто висловлювання, здійснене в усній, письмовій або іншій формі, щодо певного факту, яке ґрунтується на поясненні іншої особи [3], такі показання в господарському судочинстві не можуть визнаватися, як доказ, також не можуть бути визнані доказом показання свідка, який не може назвати джерела своєї обізнаності щодо певної обставини.

В ч. 4 ст. 42 ГПК України законодавець зазначив, що за введення суду в оману, щодо фактичних обставин справи, винні особи несуть відповідальність, встановлену законом.

В оновленому Господарському процесуальному кодексі України встановлений порядок виклику свідка для надання ним показань, описаний порядок допиту свідків та передбачені наслідки неявки свідка в судові засідання. Також, передбачена можливість допиту сторін, третіх осіб, їх представників як свідків якщо обставини, викладені ним у заяві свідка, суперечать іншим доказам або викликають у суду сумнів щодо їх достовірності.

Допит свідка здійснюється тільки за ухвалою суду у випадках, встановлених ГПК України. Кожний свідок допитується окремо. Свідки, які ще не дали показань, не можуть перебувати в залі судового засідання під час розгляду справи.

Отже, включення нового учасника до судового процесу є суттєвою зміною Господарського процесуального кодексу України, оскільки законодавець чітко повинен встановити правовий статус нового учасника. ГПК України дає визначення хто саме може бути свідком. Свідком може бути будь-яка дієздатна фізична особа, якій відомі будь-які обставини, що стосуються справи. Свідку, як і іншим учасникам господарського судочинства, надані процесуальні права та процесуальні обов'язки. Немалозначну роль відіграє встановлена відповідальність за відмову від дачі показань, дачу завідомо неправдивих показань та відповідальність особи, яка не з'явилася до суду, оскільки не виключені можливі зловживання, спроби штучного затягування суду неявкою свідків, або підкуп свідка, то відповідні міри відповідальності передбачені в законодавстві повинні служити стримуючи засобом від подібних зловживань. Також в новій редакції ГПК України чітко регламентований порядок допиту свідків. Доречним є положення зазначене в ч. 2 ст. 211 ГПК України, свідки, які ще не дали показань, не можуть перебувати в залі судового засідання під час розгляду справи. В такий спосіб забезпечується встановлення істини по справі і неможливість давання неправдивих показань, оскільки свідку не відомі, відомості свідків, які дали показання.

Отже, запровадження в господарському судочинстві інституту свідка, є необхідним засобом за допомогою якого сторони мають більш широкі можливості для відстоювання своєї позиції в суді та досягнення істини по справі.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Господарський процесуальний кодекс України від 06.11.1991 № 1798-ХІІ [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1798-12/page>.
3. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-ІІІ [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
4. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01.07.2010 року № 2411-VІ, ст. 14 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>.